

Grundlagsutskottets betänkande nr 3 om förslag till självstyrelselag för Åland och till lag om ändring av lagen om inskränkning i rätten att förvärva och besitta fast egendom i landskapet Åland, vilka godkändes att vila vid 1990 års riksdag

Riksdagen remitterade den 16 april 1991 förslagen till självstyrelselag för Åland och till lag om ändring av lagen om inskränkning i rätten att förvärva och besitta fast egendom i landskapet Åland (RP 73/1990 rd), vilka godkändes att vila vid 1990 års riksdag, till grundlagsutskottet.

Utskottet har hört överdirektören Leif Sevón och lagstiftningsrådet Sten Palmgren vid justitieministeriet, överdirektören Osmo Sarmavuori vid finansministeriet, talmannen Olof Jansson och vicetalmannen Karl-Gunnar Fagerholm vid Ålands landsting samt lantrådet Sune Eriksson vid Ålands landskapsstyrelse.

Helsingfors den 10 maj 1991

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Zyskowicz, medlemmarna Jansson, Kaarilahti, Koskinen, M. Laukkanen, J. Leppä-

Lagförslagen innebär att en ny självstyrelselag för Åland stiftas och att lagen om jordförvärv på Åland revideras. I sitt betänkande nr 15 vid 1990 års riksdag lade grundlagsutskottet fram orsakerna till att utskottet då förordade förslagen. På samma grunder anser utskottet fortfarande att förslagen skall godkännas.

Med stöd av det ovan anförda föreslår utskottet vördsamt

att lagförslagen skall godkännas.

nen, Moilanen, Nikula, Vistbacka, Vähänäkki och Väistö samt suppleanten Helle.

Reservation

Ålands ställning bygger på ett beslut som ursprungligen fattades av Nationernas Förbund 1921 och på en del andra tidigare fördrag. Sedan Nationernas förbund hade lagt ned sin verksamhet har dess avtal förlorat sin betydelse eller är åtminstone i detta nu diskutabla.

De viktigaste fördragen om Ålands ställning har ingåtts mellan Finland och Sverige. Gällande självstyrelselag för Åland från 1951 och de lagar som hänger samman med den (lagen om inskränkning i rätten att förvärva och besitta fast egendom i landskapet Åland) reglerar umgänget mellan riket och landskapet Åland. Lagarna har ändrats i flera repriser, och ändringarna har

motsvarat de avtal som legat och ligger till grund för Ålands ställning.

Efter 1951, då den gällande självstyrelselagen för Åland stiftades, har den internationella utvecklingen varit snabb. På det internationella planet har det ingåtts flera fördrag om mänskliga rättigheter och individens friheter och rättigheter, såväl i FN som på europeisk basis. Dagens situation präglas av en intensiv utveckling och stora förväntningar när det gäller den europeiska integrationen och anknytande avtal. De mänskliga rättigheterna och umgänget människor emellan står på det hela taget inför ett tryck mot snabba förändringar, och onödiga barriärer av

allehanda slag mellan folk och människor håller på att rivas ned.

Regeringen föreslår att den nuvarande självstyrelselagen för Åland skall ersättas med en ny omfattande lag. Enligt lagförslaget utvidgas landskapets självstyrelse på lagstiftningens, förvaltningens och ekonomins område. Propositionen innehåller många punkter som antingen med all säkerhet eller med synnerligen stor sannolikhet står i strid med gällande lagstiftning om mänskliga rättigheter. Som exempel kan nämnas finskspråkiga barns bristande rätt att få grundundervisning på sitt modersmål, restriktionerna när det gäller hembygdsrätten, som på ett konstlat sätt har kopplats ihop t.o.m. med äktenskap och kunskaper i svenska. Både dessa exempel och många andra detaljer i den föreslagna nya självstyrelselagen för Åland kan anses kränka de mänskliga rättigheterna.

Finland för som bäst förhandlingar om medlemskap i den europeiska ekonomiska sfären (EES) som är i vardande. Om förhandlingarna inte får en lyckad utgång och projektet går i stöpet, vore fullvärdigt medlemskap i EG ett realistiskt alternativ. Bägge alternativen är förknippade med den möjligheten och konsekvensen att vårt näringsliv samt äganderätten till marken och produktionsanläggningarna i avgörande grad öppnas också för utlänningar. Granskad utgående från denna sannolika situation kommer den nya självstyrelselagen uppenbarligen att innebära betydande svårigheter i förhandlingarnas slutskede, t.ex. i fråga om näringsfriheten och förvärv av fast egendom.

För landskapets ekonomi föreslås ett nytt finansieringssystem som är enklare än det nuvarande men som samtidigt gör landskapet självständigare. I praktiken kan landskapet inom ramen för avräkningsbeloppet självt bestämma

om sina utgifter. Lagförslaget 47 §, som reglerar förändringar i avräkningsbeloppets nivå, har utformats så att det på synnerligen vaga kostnadsgrunder och med ensidiga motiv är möjligt att påvisa ett behov av att höja anslaget. Dessutom innebär den nya 48 §, som godkändes i riksdagen, att landskapet Åland utöver det överdimensionerade avräkningsbeloppet kan få ett extra anslag av finska staten för finansiering av osedvanligt stora projekt. Den nya paragrafen är farlig i synnerhet som landskapet motiverar det föreslagna högre avräkningsbeloppet med ett stort investeringstryck.

Det extra anslaget vore ett alltför behändigt medel för landskapet att mjölka staten på extra anslag utöver de normala kvoterna. Dessutom fattas besluten i en alltför snäv krets, eftersom det är meningen att de skall tas i Ålandsdelegationen, där ålänningarna har majoritet. I lagen sägs det inte heller något entydigt om en sänkning av avräkningsbeloppet utan endast om en höjning.

Ovan har jag endast i korthet behandlat en del av de problem som den av regeringen föreslagna nya självstyrelselagen för Åland kommer att föra med sig. Också dessa exempel ger klart vid handen att det i detta skede är skadligt för vårt land och omotiverat att godkänna lagförslagen. Eftersom gällande lag i detta nu ytterst väl svarar mot de krav som bör ställas på självstyrelselagstiftningen, menar jag att den bästa och förnuftigaste lösningen i den rådande situationen vore att riksdagen förkastar de nu aktuella förslagen till självstyrelselag för Åland och jordförvärvslag för Åland.

Med stöd av det ovan anförda föreslår jag

att lagförslagen skall förkastas.

Helsingfors den 10 maj 1991

Raimo Vistbacka